

The Role of Inclusive Monetary and Financial Resources in Electoral Policies in Democratic Societies

Abdullah Abdul Muttalib *

Faculty Member, Department of Islamic Studies, Allameh Tabataba'ei University, Tehran, Iran

Introduction

The intersection of money and politics has long influenced the trajectory of democratic processes worldwide, but its impact has become especially pronounced in modern electoral systems, particularly in the United States. In democratic societies, elections are ideally conceived as expressions of equal voice and equal choice. However, the growing influence of financial resources in campaign financing, lobbying, and political advertising has raised serious concerns about the erosion of core democratic principles such as fairness, equity, transparency, and equal representation. In this respect, the United States can be considered a case in point, given its advanced and extensively documented campaign finance system. Focusing on the case of the United State, the present study aimed to

---

* Corresponding Author: abdollah-ab@yahoo.com

How to Cite: Abdul Muttalib, A, (2026), "The Role of Inclusive Monetary and Financial Resources in Electoral Policies in Democratic Societies", *Political Strategic Studies*, Vol. 28, No. 57, 45-78.

Doi: [10.22054/qpss.2026.86347.3616](https://doi.org/10.22054/qpss.2026.86347.3616)

examine how the overwhelming flow of money into political systems would distort electoral integrity, consolidate elite power, marginalize the broader public interest, and weaken the legitimacy of democratic governance. Specifically, it analyzed the roles of super PACs (or political action committees), corporate lobbying, interest groups, campaign finance loopholes, and the revolving door phenomenon as mechanisms through which money exercises structural and ideological influence over democratic institutions.

Literature Review

The influence of money in electoral policies has long been a central concern in political science, particularly in debates surrounding democratic equality, representation, and accountability. As discussed in *Democracy and Its Critics* (Dahl, 1989), early pluralist theories posited that competition among diverse interest groups would prevent the concentration of power, viewing financial resources as only one of several factors shaping political outcomes. From this perspective, democratic institutions were expected to mitigate inequalities and maintain political representativeness.

However, later empirical research has increasingly questioned this assumption. A substantial body of scholarship demonstrates that economic elites and well-organized interests exert disproportionate influence over political processes and policy outcomes. As argued by Gilens and Page (2014) in “Testing Theories of American Politics: Elites, Interest Groups, and Average Citizens,” public policies in advanced democracies tend to reflect the preferences of affluent actors far more closely than those of average citizens, which raises concerns about political inequality and democratic responsiveness. The research on campaign finance, such as Lessig’s *Republic, Lost: How Money Corrupts Congress—and a Plan to Stop It* (2012), further highlights how rising electoral costs intensify candidates’ dependence on wealthy donors and organized interest groups, thereby reinforcing structural dependencies within democratic systems.

Beyond formal campaign finance, scholars have emphasized broader institutional mechanisms through which money shapes politics. The literature on policy capture and state capture—for example, “From Corruption to State Capture: A New Analytical Framework With Empirical Applications From Hungary” (Fazekas & Tóth, 2016)—focuses on how powerful economic actors influence rule-making, regulatory frameworks, and agenda-setting in ways that systematically favor their interests. These dynamics often operate through legal and institutionalized channels such as lobbying, revolving doors between public and private sectors, and privileged access to decision-makers, rendering their influence less visible yet more enduring.

Comparative studies, such as Johnston’s *Syndromes of Corruption: Wealth, Power, and Democracy* (2005), further emphasize that the impact of money varies across political systems. While liberal democracies often feature formalized systems of campaign finance and lobbying, other contexts rely more heavily on informal networks, organizational resources, and institutional access. International research suggests that even where large-scale electoral spending is limited, unequal access to economic and organizational resources can still generate hidden forms of political inequality. Overall, the literature converges on the view that money in politics should be understood as a multidimensional, institutional phenomenon, rather than merely as a matter of electoral expenditure.

Materials and Methods

The present study adopted a qualitative, interpretive–analytical approach grounded in political economy and democratic theory. Considering the case of the United States, the research drew on secondary data from institutional reports (e.g., the Federal Election Commission and OpenSecrets), legislative records, think tank analyses, and peer-reviewed academic literature. The study used discourse analysis and policy critique to analyze the historical and contemporary mechanisms through which wealthy individuals,

corporations, and organized interest groups shape political outcomes. It also engaged with key theoretical concepts such as elite capture, structural inequality, and democratic backsliding to situate the findings within a broader analytical framework.

Results and Discussion

According to the results, the influx of large-scale financial contributions—particularly from corporate donors and super PACs—has had significant consequences for electoral competitiveness and democratic accountability in America. Wealthy donors increasingly shape the candidate pool by financing individuals whose positions align with their economic interests, while sidelining grassroots candidates who lack access to major funding sources. This dynamic creates a political echo chamber in which policymaking reflects elite priorities, particularly in areas such as tax reform, regulatory rollback, and foreign policy.

Moreover, super PACs, which are allowed to raise and spend unlimited funds independently of candidates, have emerged as some of the most influential actors in recent election cycles. Often backed by a small group of ultra-wealthy individuals or corporations, these entities fund extensive media campaigns that frequently extend beyond information-sharing to the manipulation of voter perceptions. Such practices undermine the level playing field essential to competitive elections.

Lobbying, particularly corporate lobbying, represents another major mechanism of influence. The revolving door between senior government positions and lucrative private-sector employment reinforces a symbiotic relationship in which policy decisions are shaped more by business interests than by the public good. For example, the movement of former lawmakers and bureaucrats into corporate lobbying roles enhances access to decision-makers and provides valuable institutional knowledge, creating an insider advantage that marginalizes civil society participation.

The findings also highlighted the detrimental effect of unregulated campaign financing on public trust. Survey data indicates a steady decline in citizens' trust in government institutions, closely associated with perceptions of corruption and favoritism. Moreover, marginalized and low-income communities face disproportionate disadvantages in policy representation, thereby perpetuating cycles of exclusion and systemic inequality. Notably, the analysis focused on *Citizens United v. FEC* (2010), a landmark Supreme Court decision that equated political spending with free speech and removed restrictions on independent political expenditures by corporations and unions. This ruling fundamentally transformed the architecture of campaign finance and intensified the influence of moneyed interests in politics.

Conclusion

The overarching conclusion of this study is that the entanglement of financial power with electoral and policy processes has led to a systemic weakening of democratic accountability in contemporary politics. The dominant influence of corporate lobbies and super PACs has shifted the focus of governance from citizen welfare to the preservation of elite interests. This trend not only jeopardizes electoral integrity but also restricts legislative space for reforms aimed at promoting economic justice and social inclusion.

To address these challenges, the study recommends a multifaceted strategy centered on transparency, accountability, and civic empowerment. Key recommendations include: (1) implementing stricter regulations on campaign contributions and spending limits; (2) strengthening disclosure requirements for all political donations and lobbying activities; (3) establishing public campaign financing to ensure fair competition among candidates; and (4) enacting legal reforms to curb the revolving door between public office and corporate lobbying roles.

The research also calls for an informed and engaged citizenry capable of exerting pressure on institutional actors to uphold democratic values. Civil society organizations, investigative media, and educational institutions must play a proactive role in raising awareness and advocating for equitable policy frameworks. In sum, while money in politics is an enduring reality, its unchecked influence poses a severe threat to democratic resilience. By reasserting regulatory authority and fostering civic vigilance, democratic societies can work toward more inclusive and responsive systems of governance that prioritize the public good over private interests.

Keywords: Money, Politics, Financial Resources, Lobbying, Elections

جایگاه و تأثیرات منابع فراگیر پولی و مالی در سیاست‌های انتخاباتی در جوامع دموکراتیک

عبداله عبدالمطلب * عضو هیئت علمی گروه معارف اسلامی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

چکیده

منابع مالی به یکی از عوامل تعیین کننده در سیاست‌های انتخاباتی جوامع دموکراتیک تبدیل شده‌اند و افزون بر تأثیرگذاری بر شانس پیروزی نامزدها، کیفیت رقابت سیاسی و الگوهای نمایندگی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهند. مسئله اصلی پژوهش این است که نفوذ پول در سیاست صرفاً از مسیر تأمین مالی رسمی کمپین‌ها عمل نمی‌کند، بلکه از طریق مجموعه‌ای از سازوکارهای نهادی و شبکه‌ای بازتولید می‌شود. این مقاله با تکیه بر چارچوب نظری تسخیر سیاست و با استفاده از روش کیفی مبتنی بر تحلیل اسنادی و تحلیل مضمون نظری، سازوکارهای نهادی تبدیل منابع مالی به نفوذ سیاسی و پیامدهای آن بر رقابت و نمایندگی دموکراتیک را بررسی می‌کند. یافته‌ها نشان می‌دهد وابستگی ساختاری سیاست‌مداران به منابع مالی، دسترسی نامتقارن به امکانات تبلیغاتی، شبکه‌های نفوذ رسمی و غیررسمی، پدیده درب گردان و تمرکز منابع اقتصادی، در مجموع به شکل‌گیری نوعی نابرابری سیاسی پنهان منجر می‌شود که در نتایج رقابت انتخاباتی و کیفیت نمایندگی سیاسی قابل مشاهده است. بررسی تجربه ایران نیز نشان می‌دهد که با وجود تفاوت در الگوهای رسمی تأمین مالی، منطق نهادی پیامدها مشابه است و نفوذ سیاسی عمدتاً از مسیر هم‌پوشانی منابع اقتصادی، موقعیت‌های نهادی و شبکه‌های دسترسی بازتولید می‌شود.

واژگان کلیدی: پول، سیاست، منابع مالی، انتخابات، ایران.

مقدمه

در جهان معاصر، مرز میان سیاست و اقتصاد به‌طور فزاینده‌ای کمرنگ شده و پول از یک ابزار صرف مبادله، به یکی از مهم‌ترین سازوکارهای اعمال نفوذ و بازتولید قدرت سیاسی تبدیل شده است. پژوهش‌های متعددی نشان داده‌اند که منابع مالی نه تنها بر شانس پیروزی نامزدها در رقابت‌های انتخاباتی اثرگذارند، بلکه می‌توانند اولویت‌های سیاستگذاری، میزان پاسخگویی نهادهای سیاسی و حتی الگوهای مشارکت شهروندان را تحت تأثیر قرار دهند (Gilens & Page, 2014: 549). در چنین شرایطی، مسئله صرفاً حضور پول در سیاست نیست، بلکه چگونگی تنظیم، توزیع و اثرگذاری آن بر ساختار نمایندگی دموکراتیک است.

ادبیات نظری موجود در حوزه سیاست و اقتصاد سیاسی، تبیین‌های متفاوتی از این رابطه ارائه داده است. نظریه نخبه‌گرایی بر این فرض استوار است که قدرت واقعی در دست اقلیتی از نخبگان اقتصادی و سیاسی متمرکز می‌شود و سازوکارهای دموکراتیک غالباً توان مهار این تمرکز را ندارند. در مقابل، نظریه پلورالیسم بر رقابت میان گروه‌های متنوع ذی‌نفع و امکان برقراری نوعی توازن قدرت از طریق مشارکت سازمان‌یافته تأکید می‌کند؛ با این حال، منتقدان این رویکرد یادآور می‌شوند که نابرابری‌های اقتصادی می‌توانند دسترسی گروه‌ها به منابع نفوذ سیاسی را به‌شدت نامتوازن سازند (Johnston, 2005: 76). در همین راستا نظریه وابستگی مالی سیاست‌مداران نشان می‌دهد که اتکای فزاینده بازیگران سیاسی به منابع مالی خصوصی، استقلال تصمیم‌گیری آنان را محدود کرده و زمینه‌ساز انتقال ترجیحات حامیان مالی به عرصه سیاستگذاری عمومی می‌شود (Lessig, 2011: 43).

بر این اساس پول را نمی‌توان صرفاً یک عامل بیرونی یا جانبی در فرآیندهای دموکراتیک دانست. پول از یک‌سو امکان سازمان‌دهی رقابت‌های انتخاباتی، فعالیت حزبی و مشارکت سیاسی را فراهم می‌کند، اما از سوی دیگر در صورت فقدان تنظیم‌گری مؤثر، می‌تواند به تضعیف یکپارچگی نهادی، کاهش اعتماد عمومی و نابرابری در نمایندگی

سیاسی منجر شود. به همین دلیل مقررات مربوط به تأمین مالی احزاب و کمپین‌های انتخاباتی و همچنین قواعد ناظر بر لابی‌گری، به عنوان یکی از ارکان اساسی حفظ شفافیت و پاسخگویی در دموکراسی‌ها تلقی می‌شوند. در دو دهه اخیر، نهادهایی مانند مؤسسه بین‌المللی دموکراسی و کمک‌های انتخاباتی^۱ با تمرکز بر داده‌های تطبیقی، تحلیل روندها و تقویت ظرفیت نهادهای نظارتی، تلاش کرده‌اند ابعاد مختلف این مسئله را در سطح جهانی روشن سازند (چینی‌فروش و هاشمی، ۱۴۰۰: ۱۶).

با وجود این، شواهد تجربی نشان می‌دهد که حتی در دموکراسی‌های تثبیت‌شده، نفوذ منابع مالی کلان همچنان یکی از چالش‌های ساختاری نظام‌های سیاسی است. لابی‌گری شرکت‌ها و گروه‌های ذی‌نفع خاص، تأمین مالی گسترده کمپین‌های انتخاباتی، ظهور سازوکارهایی مانند سوپرپک‌ها و پدیده «درب گردان» میان مناصب دولتی و بخش خصوصی، همگی نشان‌دهنده مسیرهایی هستند که از طریق آن‌ها قدرت اقتصادی به قدرت سیاسی تبدیل می‌شود. این سازوکارها نه تنها بر نتایج انتخابات اثر می‌گذارند، بلکه می‌توانند جهت‌گیری سیاست‌ها، محتوای قوانین و حتی دستورکار عمومی را تحت تأثیر قرار دهند (Saaida, 2023: 4).

بر این اساس، پرسش اصلی این پژوهش آن است که سازوکارهای نهادی و شبکه‌ای تبدیل منابع مالی و اقتصادی به نفوذ سیاسی در فرآیندهای انتخاباتی چگونه عمل می‌کند و این سازوکارها چه پیامدهایی برای کیفیت رقابت و نمایندگی سیاسی در ایران دارند. فرض اصلی مقاله آن است که در ایران، تسخیر سیاست کمتر از مسیر تأمین مالی رسمی و بیشتر از طریق هم‌پوشانی منابع اقتصادی، موقعیت‌های نهادی و شبکه‌های دسترسی بازتولید می‌شود.

نوآوری اصلی این پژوهش در بازصورت‌بندی مفهوم نفوذ مالی در سیاست‌های انتخاباتی با تمرکز بر زمینه نهادی ایران است. برخلاف بخش عمده‌ای از مطالعات موجود که تأثیر پول در سیاست را عمدتاً از منظر تأمین مالی رسمی کمپین‌ها، لابی‌گری ثبت‌شده

1. International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA)

و گردش آشکار منابع مالی بررسی می‌کنند، این پژوهش نشان می‌دهد که در بستر ایران، تسخیر سیاست کمتر از مسیرهای رسمی و شفاف عمل می‌کند و بیشتر از طریق هم‌پوشانی منابع اقتصادی، موقعیت‌های نهادی و شبکه‌های دسترسی غیررسمی بازتولید می‌شود. این رویکرد امکان تحلیل الگوهای پنهان نابرابری سیاسی را فراهم می‌سازد که در سطح قواعد رسمی کمتر قابل مشاهده‌اند.

نوآوری دوم پژوهش، تلفیق چارچوب نظری تسخیر سیاست با تحلیل کیفی مبتنی بر کدگذاری نظری و تحلیل اسنادی در مطالعه سیاست‌های انتخاباتی ایران است. در حالی که بسیاری از پژوهش‌های داخلی به توصیف کلی پدیده نفوذ مالی بسنده کرده‌اند، این مقاله با استخراج مقولات تحلیلی و پیوند نظام‌مند آن‌ها با داده‌های تجربی، الگوی منسجمی از سازوکارهای نهادی نفوذ سیاسی ارائه می‌دهد.

نوآوری سوم، ارائه تحلیل تطبیقی ضمنی میان الگوهای غربی تأمین مالی سیاسی و الگوی ایرانی نفوذ نهادی است. این پژوهش نشان می‌دهد که حتی در غیاب گردش آزاد پول انتخاباتی به معنای متعارف، می‌توان شاهد بازتولید نابرابری در رقابت و نمایندگی سیاسی بود. این یافته، افق جدیدی برای مطالعات تطبیقی در حوزه اقتصاد سیاسی انتخابات در جوامع غیرلیبرال و هیبریدی می‌گشاید.

در نهایت این پژوهش با پیوند دادن تحلیل نظری، شواهد تجربی و زمینه نهادی ایران، چارچوبی تحلیلی ارائه می‌کند که می‌تواند مبنای پژوهش‌های آینده در حوزه تنظیم‌گری مالی سیاسی، شفافیت نهادی و اصلاحات انتخاباتی قرار گیرد.

چارچوب نظری پژوهش

تحلیل نقش پول در سیاست مستلزم عبور از رویکردهای صرفاً توصیفی و تمرکز بر سازوکارهای نهادی و ساختاری است که از طریق آن‌ها منابع اقتصادی به نفوذ سیاسی تبدیل می‌شوند. در این پژوهش، چارچوب نظری بر ترکیب سه رویکرد مکمل استوار است: نظریه تسخیر سیاست به‌عنوان هسته تحلیلی، نظریه نخبه‌گرایی برای تبیین توزیع

نابرابر قدرت و نظریه وابستگی مالی سیاستمداران برای توضیح پیوند میان کنشگران سیاسی و منابع مالی. این ترکیب نظری امکان تحلیل چندسطحی نفوذ پول در سیاست را فراهم می‌سازد و از تقلیل مسئله به فساد فردی یا انحرافات موردی جلوگیری می‌کند.

نظریه تسخیر سیاست^۱ نقطه عزیمت اصلی این چارچوب نظری است. این نظریه بر این فرض استوار است که گروه‌های دارای قدرت اقتصادی می‌توانند از طریق ابزارهای قانونی، نهادی و رویه‌ای، قواعد سیاستگذاری را به نفع منافع خاص خود شکل دهند. در این رویکرد، نفوذ پول در سیاست نه به مثابه یک امر غیرقانونی یا استثنایی، بلکه به عنوان بخشی از عملکرد عادی نهادهای سیاسی در نظر گرفته می‌شود. مفهوم تسخیر سیاست ریشه در ادبیات «تسخیر دولت» دارد که ابتدا برای توضیح نفوذ شبکه‌های اقتصادی بر نهادهای دولتی در کشورهای در حال گذار به کار رفت، اما در مطالعات معاصر به دموکراسی‌های تثبیت شده نیز تعمیم یافته است (Kaufmann & Vicente, 2011: 196). در این معنا لابی‌گری سازمان‌یافته، تأمین مالی گسترده کمپین‌های انتخاباتی، نفوذ در فرآیند قانون‌گذاری و دسترسی نابرابر به تصمیم‌گیران، همگی به عنوان سازوکارهای نهادی تسخیر سیاست تلقی می‌شوند (Fazekas & Tóth, 2016: 323-325).

بر اساس این نظریه، مسئله اصلی نه صرف وجود منابع مالی در سیاست، بلکه تمرکز و جهت‌گیری نهادی آن‌هاست. حتی در شرایطی که قوانین شفافیت مالی و محدودیت‌های قانونی وجود دارد، گروه‌های ذی‌نفوذ می‌توانند از خلأهای نهادی، پیچیدگی‌های حقوقی و هزینه‌بر بودن رقابت سیاسی برای تثبیت موقعیت خود استفاده کنند. به این ترتیب، سیاستگذاری عمومی به تدریج از بازتاب منافع عمومی فاصله می‌گیرد و به سمت ترجیحات گروه‌های خاص سوق داده می‌شود (Transparency International, 2023). این چارچوب نظری امکان تحلیل پیوند میان پول، قانون و نهادهای دموکراتیک را فراهم می‌کند و نشان می‌دهد که چرا تنظیم‌گری صرفاً صوری نمی‌تواند مانع نفوذ نامتناسب منابع مالی شود.

برای تکمیل این تحلیل ساختاری، نظریه نخبه‌گرایی به‌عنوان لایه توضیحی دوم به کار گرفته می‌شود. نظریه نخبه‌گرایی بر این نکته تأکید دارد که در جوامع مدرن، قدرت سیاسی عملاً در دست گروه محدودی از نخبگان اقتصادی و سیاسی متمرکز می‌شود. این تمرکز، نتیجه توزیع نابرابر منابع اقتصادی، دسترسی نامتقارن به شبکه‌های تصمیم‌گیری و امکان تأثیرگذاری بیشتر بر افکار عمومی است. برخلاف دیدگاه‌های پلورالیستی که رقابت گروه‌های ذی‌نفع را عامل توازن قدرت می‌دانند، رویکرد نخبه‌گرایانه نشان می‌دهد که همه گروه‌ها از فرصت‌ها و ابزارهای یکسان برای نفوذ سیاسی برخوردار نیستند (Johnston, 2005: 76).

یافته‌های تجربی نیز این ادعا را تأیید می‌کنند. مطالعات نشان داده‌اند که در بسیاری از دموکراسی‌ها، سیاست‌های عمومی به‌طور معناداری بیشتر با ترجیحات نخبگان اقتصادی و گروه‌های ذی‌نفوذ همخوانی دارد تا با خواسته‌های شهروندان عادی (Gilens & Page, 2014: 556-559). این امر به‌ویژه در حوزه‌هایی مانند سیاست‌های مالی، مقررات اقتصادی و قوانین انتخاباتی مشهود است. نظریه نخبه‌گرایی در چارچوب این پژوهش، امکان تحلیل این پرسش را فراهم می‌کند که چه کسانی از نفوذ مالی بیشترین بهره را می‌برند و چرا شکاف ثروت می‌تواند به شکاف در نمایندگی سیاسی منجر شود. البته این پژوهش از نسخه جبرگرایانه نخبه‌گرایی فاصله می‌گیرد و تمرکز خود را بر اشکال نهادی و قابل اصلاح تمرکز قدرت قرار می‌دهد، نه انکار کامل امکان رقابت سیاسی.

سومین رکن چارچوب نظری، نظریه وابستگی مالی سیاست‌مداران است که پیوند میان ساختارهای نهادی و کنش فردی را توضیح می‌دهد. این نظریه بر این فرض استوار است که سیاست‌مداران در نظام‌های انتخاباتی پرهزینه، برای بقا و موفقیت سیاسی ناگزیر به اتکا بر منابع مالی قابل توجه هستند. این وابستگی، حتی در غیاب فساد آشکار، می‌تواند ترجیحات سیاست‌مداران را تحت تأثیر قرار دهد و دامنه انتخاب‌های مستقل آنان را محدود سازد (Lessig, 2011: 89). در چنین شرایطی پاسخگویی سیاست‌مداران به شهروندان به تدریج جای خود را به پاسخگویی به حامیان مالی می‌دهد.

نهادهای بین‌المللی نیز به این مسئله توجه کرده‌اند. گزارش‌های سازمان همکاری و توسعه اقتصادی نشان می‌دهد که هزینه‌های فزاینده کمپین‌های انتخاباتی و وابستگی به منابع مالی خصوصی، یکی از مهم‌ترین عوامل خطر برای تسخیر سیاست در دموکراسی‌های معاصر است (OECD, 2020). همچنین پایگاه داده مالی سیاسی مؤسسه IDEA بین‌المللی نشان می‌دهد که حتی در کشورهایی با نظام‌های نظارتی پیشرفته، خلأهای اجرایی و ضعف شفافیت می‌تواند زمینه نفوذ نامتناسب منابع مالی را فراهم سازد (IDEA International, 2022).

ترکیب این سه رویکرد نظری امکان ارائه یک چارچوب تحلیلی منسجم را فراهم می‌سازد. نظریه تسخیر سیاست، بستر نهادی نفوذ پول را توضیح می‌دهد؛ نظریه نخبه‌گرایی، توزیع نابرابر دسترسی به منابع نفوذ را تبیین می‌کند و نظریه وابستگی مالی سیاست‌مداران، سازوکارهای کنش فردی در چارچوب این ساختارها را روشن می‌سازد. در نتیجه، نفوذ پول در سیاست نه به‌عنوان یک انحراف استثنایی، بلکه به‌عنوان یک پدیده ساختاری و بازتولیدشونده در دموکراسی‌های معاصر تحلیل می‌شود. این چارچوب نظری به پژوهش امکان می‌دهد تا نشان دهد چرا نابرابری در نمایندگی سیاسی، کاهش مشارکت شهروندان و تضعیف اعتماد عمومی می‌تواند حتی در نظام‌های انتخاباتی رسمی و رقابتی نیز رخ دهد. همچنین این چارچوب مبنایی تحلیلی برای بررسی کارآمدی یا ناکارآمدی اصلاحات مالی کمپین‌ها و مقررات لابی‌گری فراهم می‌کند و نشان می‌دهد که بدون توجه به ابعاد نهادی و ساختاری، اصلاحات حقوقی به‌تنهایی قادر به مهار نفوذ پول در سیاست نخواهند بود.

روش تحقیق

این پژوهش از نظر ماهیت، کیفی و از نظر هدف، تحلیلی - تبیینی است. روش اصلی پژوهش تحلیل اسنادی و تحلیل تطبیقی بوده و تمرکز آن بر بررسی سازوکارهای نهادی نفوذ منابع مالی در سیاست‌های انتخاباتی و فرآیندهای سیاستگذاری در جوامع دموکراتیک است. داده‌های پژوهش از طریق مطالعه نظام‌مند منابع مکتوب شامل کتاب‌ها

و مقالات علمی داوری‌شده، اسناد حقوقی و انتخاباتی، گزارش‌های رسمی نهادهای بین‌المللی و پایگاه‌های داده معتبر گردآوری شده است.

در این پژوهش، اسناد و متون مرتبط با تأمین مالی کمپین‌های انتخاباتی، لابی‌گری، پدیده درب گردان و تنظیم‌گری مالی سیاست در بازه زمانی مشخص بررسی شده‌اند. انتخاب منابع بر اساس معیار اعتبار علمی، ارتباط مستقیم با موضوع پژوهش و پوشش تجربیات متنوع دموکراتیک صورت گرفته است. به منظور افزایش دقت تحلیلی، از داده‌ها و گزارش‌های نهادهایی مانند OECD، IDEA International و Transparency International نیز استفاده شده است.

تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از رویکرد تحلیل مضمون نظری انجام شده است. در این فرایند، مفاهیم و مضامین اصلی بر اساس چارچوب نظری پژوهش شامل «تسخیر سیاست»، «تمرکز نخبگان اقتصادی» و «وابستگی مالی سیاست‌مداران» استخراج و کدگذاری شده‌اند. سپس روابط میان این مضامین و نقش آن‌ها در تضعیف یا بازتولید کیفیت دموکراسی مورد تحلیل قرار گرفته است. این رویکرد امکان می‌دهد تا پیوند میان منابع مالی، سازوکارهای نهادی و پیامدهای سیاسی در سطحی فراتر از توصیف‌های موردی بررسی شود.

علاوه بر این، پژوهش از رویکرد تطبیقی بهره می‌گیرد تا تفاوت‌ها و شباهت‌های نظام‌های تنظیم مالی سیاست در برخی دموکراسی‌های منتخب تحلیل شود. هدف از این مقایسه، شناسایی الگوهای مشترک و خلأهای نهادی در مهار نفوذ پول در سیاست است، نه ارائه تعمیم‌های آماری. این روش به پژوهش اجازه می‌دهد تا نشان دهد چگونه حتی در بسترهای حقوقی و نهادی متفاوت، سازوکارهای تسخیر سیاست می‌توانند به اشکال مشابه بازتولید شوند. در مجموع، ترکیب تحلیل اسنادی، تحلیل مضمون نظری و رویکرد تطبیقی، چارچوبی روشمند برای بررسی مسئله پژوهش فراهم کرده و امکان پیوند منسجم میان مبانی نظری و یافته‌های تحلیلی را ایجاد می‌کند.

سازوکارهای نهادی تسخیر سیاست در نظام‌های انتخاباتی

اگر «تسخیر سیاست» را به مثابه فرآیندی بفهمیم که در آن کنشگران برخوردار از منابع اقتصادی، قواعد بازی سیاسی و مسیرهای تصمیم‌گیری عمومی را به نفع خود شکل می‌دهند، آنگاه نقطه شروع تحلیل، خود نیاز ساختاری سیاست به پول است؛ نه به عنوان یک انحراف اخلاقی، بلکه به عنوان یک سازوکار نهادی. در بسیاری از نظام‌های انتخاباتی، رقابت سیاسی به طور فزاینده هزینه‌بر شده و همین هزینه‌مندی، سیاست‌مداران و احزاب را وارد چرخه‌ای می‌کند که در آن بقا و پیروزی، وابسته به ظرفیت جذب منابع مالی است. گزارش OECD درباره تأمین مالی دموکراسی، دقیقاً از همین مسیر نشان می‌دهد که چگونه منابع مالی احزاب و کمپین‌ها می‌تواند به خطر «تسخیر سیاست» منتهی شود، به ویژه وقتی خلأهای مقرراتی و ضعف اجرای قواعد شفافیت وجود دارد (OECD, 2016). این منطق با نظریه وابستگی مالی سیاست‌مداران هم‌افق است: مسئله لزوماً «خرید رأی نماینده» به صورت مستقیم نیست، بلکه شکل‌گیری الگوی پاسخگویی کج شده است یعنی سیاست‌مدار ناچار می‌شود زمان، انرژی، شبکه‌ها و پیام سیاسی خود را با منطق جذب منابع مالی هم‌راستا کند (Lessig, 2011: 126). در نتیجه، وابستگی مالی از یک وضعیت فردی به یک وضعیت نهادی تبدیل می‌شود: رقابت سیاسی در عمل به رقابت برای دسترسی به منابع تبدیل می‌گردد.

در این چارچوب، نخستین سازوکار نهادی تسخیر سیاست، خود معماری تنظیم‌گری تأمین مالی سیاسی است: اینکه چه چیزی مجاز است، چه چیزی باید افشا شود، سقف هزینه و کمک چیست، و ضمانت اجرا چگونه کار می‌کند. ادبیات تطبیقی نشان می‌دهد شفافیت مالی سیاسی از ابزارهای محوری مهار نفوذ نامتناسب پول است، اما هم‌زمان آسیب‌پذیرترین بخش نیز هست؛ زیرا بازیگران قدرتمند می‌توانند از کانال‌های غیرمستقیم یا واسطه‌ای برای دورزدن افشا استفاده کنند. در همین نقطه، مفهوم «پول تاریک» اهمیت پیدا می‌کند: منابعی که به سیاست تزریق می‌شوند، اما منشأ و مسیرشان برای ناظر عمومی و حتی گاهی نهاد ناظر رسمی روشن نیست. گزارش‌های سیاستی بین‌المللی درباره شفافیت مالی سیاسی، به طور مشخص هشدار می‌دهند که نبود افشا و گزارش‌دهی قابل

راستی آزمایی، مسابقه تسلیحاتی هزینه‌های انتخاباتی را تشدید می‌کند و فرصت‌های نابرابر برای رقابت سیاسی می‌سازد (International IDEA, 2019). بنابراین، سازوکار نهادی تسخیر سیاست در این سطح، نه فقط «وجود پول»، بلکه «کیفیت قواعد افشا و امکان نظارت مؤثر» است. در تجربه ایران نیز مسئله از همین جنس است: بخش‌هایی از تنظیم‌گری وجود دارد، اما سازوکارهای عملی افشا، راستی آزمایی و توازن میان هزینه‌های واقعی رقابت و ظرفیت نظارت نهادی به گونه‌ای است که فضا برای مسیرهای غیررسمی و غیرشفاف تأمین هزینه‌ها ایجاد می‌شود. این امر لزوماً به معنای ادعای عددی درباره حجم پول نیست، بلکه نشان دادن یک سازوکار است: هر جا قواعد رسمی نتوانند هزینه‌های واقعی سیاست را پوشش دهند یا شفافیت را اجرایی کنند، بازارهای غیررسمی نفوذ شکل می‌گیرد.

دومین سازوکار نهادی تسخیر سیاست، پیوند میان تأمین مالی سیاسی و «دسترسی» است؛ دسترسی به قانون‌گذار، تنظیم‌گر و فرآیند سیاست‌گذاری. اینجا لابی‌گری وارد می‌شود، اما نه به عنوان یک تیت‌ر مستقل و توصیفی، بلکه به عنوان مکانیزمی که وابستگی مالی را به نفوذ واقعی در سیاست‌گذاری تبدیل می‌کند. در برخی کشورها لابی‌گری چارچوب قانونی و ثبت رسمی دارد، اما همین رسمیت اگر با شفافیت، تعارض منافع و قواعد افشا همراه نباشد، می‌تواند به «خرید سیاست‌گذاری» نزدیک شود. OECD در چارچوب تحلیل ریسک‌های تسخیر سیاست، لابی‌گری و تعاملات سازمان‌یافته منافع خصوصی با دولت را یکی از نقاط پرریسک معرفی می‌کند، چون می‌تواند خلأهای مقرراتی را به نفع گروه‌های خاص فعال کند (OECD, 2016). در ایران از آنجا که لابی‌گری به معنای کلاسیک آن کمتر نهادینه و شفاف است، مسئله معمولاً در قالب «نفوذ غیررسمی» و شبکه‌های دسترسی بروز می‌کند: همان کارکرد با سازوکار متفاوت. نتیجه تحلیلی یکی است: دسترسی نامتقارن، کیفیت نمایندگی را کج می‌کند، چون ظرفیت برخی گروه‌ها برای شنیده شدن و اثر گذاشتن بر متن قانون و مقررات به مراتب بیشتر از دیگران است.

سومین سازوکار نهادی تسخیر سیاست، «درب گردان» و اقتصاد روابط است؛ یعنی جابه‌جایی افراد میان دولت، مجلس، نهادهای تنظیم‌گر و بخش خصوصی (یا نهادهای

برخوردار از منافع اقتصادی). این سازوکار نشان می‌دهد نفوذ فقط از مسیر پول نقد وارد نمی‌شود، بلکه از مسیر سرمایه اجتماعی و شبکه‌های ارتباطی هم منتقل می‌شود. پژوهش‌های تجربی درباره لابی‌گران در واشنگتن نشان داده‌اند ارزش اقتصادی لابی‌گری افراد دارای سابقه حکومتی، به‌طور معناداری به قدرت و استمرار ارتباطات آنان با مقام‌های پیشین وابسته است؛ به عبارت دیگر شبکه و دسترسی، به درآمد و نفوذ تبدیل می‌شود (Vidal et al., 2012: 3740-43). این یافته یک نکته کلیدی برای چارچوب تسخیر سیاست دارد: حتی اگر قواعد تأمین مالی کمپین‌ها سخت‌گیرانه‌تر شوند، کانال‌های نهادی نفوذ از طریق گردش نخبگان میان دولت و بازار می‌توانند پابرجا بمانند. در ایران نیز بحث تعارض منافع و درب گردان به دلیل هم‌پوشانی حوزه‌های سیاستگذاری، بنگاه‌های عمومی/شبه‌عمومی و شبکه‌های پیمانکاری، می‌تواند به عنوان یکی از گلوگاه‌های تسخیر سیاست مطرح شود؛ نه به این معنا که عین الگوی آمریکا تکرار می‌شود، بلکه از این جهت که «مرزهای مبهم میان مقام عمومی و منفعت خصوصی» امکان انتقال نفوذ را افزایش می‌دهد.

چهارمین سازوکار نهادی، فناوری‌های جدید افشا، گزارش‌دهی و نسبت آن با ظرفیت نظارت است. تجربه‌های تطبیقی نشان می‌دهد دیجیتال‌سازی گزارش‌دهی مالی احزاب و کمپین‌ها می‌تواند شفافیت را بهبود دهد، اما فقط زمانی که داده‌ها استاندارد، قابل جست‌وجو و قابل راستی‌آزمایی باشند و نهاد ناظر منابع کافی برای کنترل داشته باشد. راهنماهای عملی بین‌المللی بر این نکته تأکید می‌کنند که بدون زیرساخت نهادی و اراده اجرایی، «الزام به گزارش‌دهی» می‌تواند به یک تشریفات اداری تقلیل یابد (International IDEA, 2017). در ایران هم اگر هدف مهار نفوذ نامتناسب پول در سیاست باشد، صرف تصویب قواعد شفافیت کافی نیست؛ باید به این پرسش نهادی پاسخ داده شود که چه نهادی با چه داده‌ای، با چه ابزار راستی‌آزمایی و با چه ضمانت اجرایی می‌تواند هزینه‌ها و منابع را رصد کند و امکان دور زدن را کاهش دهد. این دقیقاً همان جایی است که روش پژوهش (تحلیل اسنادی و تطبیقی) معنا پیدا می‌کند: باید نشان داد در کدام حلقه‌ها، قواعد هست اما اجرا یا راستی‌آزمایی ضعیف است و این ضعف چگونه

به فرصت‌های تسخیر سیاست تبدیل می‌شود. بر این اساس تسخیر سیاست در نظام‌های انتخاباتی، محصول یک «زنجیره نهادی» است که از وابستگی مالی آغاز می‌شود، با دسترسی نامتقارن و شبکه‌های نفوذ تکمیل می‌گردد و با خلأهای افشا، تعارض منافع و ضعف نظارت بازتولید می‌شود. تفاوت کشورها اغلب در «شکل ظهور» این زنجیره است، نه در اصل وجود آن. در ایران نیز اگر مسئله دقیق صورت‌بندی شود، باید نشان داد که نفوذ مالی و شبکه‌ای چگونه از مسیرهای رسمی و غیررسمی به سیاستگذاری و رقابت انتخاباتی منتقل می‌شود و کدام خلأهای نهادی این انتقال را ممکن می‌کند.

پیامدهای تسخیر سیاست بر نمایندگی و رقابت دموکراتیک

پس از تبیین سازوکارهای نهادی تسخیر سیاست؛ گام بعدی تحلیل، بررسی پیامدهای این فرآیند بر کیفیت نمایندگی سیاسی و منطق رقابت دموکراتیک است. نقطه کلیدی در اینجا آن است که تسخیر سیاست الزاماً به معنای حذف کامل انتخابات یا نقض صریح قواعد دموکراتیک نیست، بلکه اغلب در قالب اختلال‌های تدریجی و ساختاری بروز می‌کند؛ اختلال‌هایی که در ظاهر با استمرار انتخابات، تنوع نامزدها و وجود نهادهای قانونی سازگارند اما در عمل، محتوای نمایندگی و توازن رقابت را دگرگون می‌سازند. از این منظر، تسخیر سیاست بیش از آنکه دموکراسی را به صورت دفعی از میان ببرد آن را به تدریج تهی می‌کند.

نخستین پیامد تسخیر سیاست، نابرابری ساختاری در رقابت انتخاباتی است. در نظام‌های انتخاباتی پرهزینه، دسترسی نامتقارن به منابع مالی به تفاوت معنادار در توان تبلیغاتی، حضور رسانه‌ای و بسیج رأی‌دهندگان منجر می‌شود. این نابرابری لزوماً به معنای تقلب یا تخلف نیست، بلکه نتیجه منطقی رقابتی است که هزینه ورود و بقا در آن بالا رفته است. مطالعات تطبیقی نشان می‌دهد که در چنین شرایطی، نامزدها و احزابی که به شبکه‌های مالی قدرتمند دسترسی دارند، شانس بیشتری برای دیده‌شدن و اثرگذاری بر دستورکار عمومی پیدا می‌کنند، در حالی که بازیگران فاقد این دسترسی، حتی پیش از ورود به رقابت، با محدودیت‌های جدی مواجه می‌شوند (Norris & Abel van Es, 2016).

145). این وضعیت به تضعیف اصل فرصت برابر در رقابت سیاسی منجر می‌شود؛ اصلی که از ارکان دموکراسی انتخاباتی محسوب می‌گردد.

پیامد دوم، اختلال در کارکرد نمایندگی سیاسی است. در منطق کلاسیک دموکراسی نمایندگی، انتخابات سازوکاری برای انتقال ترجیحات شهروندان به نهادهای تصمیم‌گیری است. با این حال پژوهش‌های تجربی نشان داده‌اند که وقتی سیاست به‌طور فزاینده به منابع مالی وابسته می‌شود، این زنجیره نمایندگی دچار اعوجاج می‌گردد. مطالعه مشهور گیلنر و پیچ نشان می‌دهد که در بسیاری از موارد، سیاست‌های عمومی بیش از آنکه بازتاب‌دهنده ترجیحات شهروندان عادی باشند، با منافع نخبگان اقتصادی و گروه‌های سازمان‌یافته همخوانی دارند (Gilens & Page, 2014: 573). در چارچوب تسخیر سیاست، این پدیده نه یک انحراف استثنایی بلکه پیامد طبیعی هم‌پوشانی میان وابستگی مالی، دسترسی نامتقارن و شبکه‌های نفوذ نهادی است. نماینده سیاسی حتی بدون قصد آگاهانه برای جانبداری، در محیطی تصمیم می‌گیرد که در آن برخی صداها پررنگ‌تر، مداوم‌تر و مؤثرتر از دیگران به گوش می‌رسند.

پیامد سوم، تضعیف اعتماد عمومی و تغییر الگوهای مشارکت سیاسی است. یکی از آثار کمتر دیده شده تسخیر سیاست، تأثیر آن بر ادراک شهروندان از کارآمدی و انصاف نظام سیاسی است. هنگامی که شهروندان احساس می‌کنند رقابت سیاسی به‌طور ساختاری به نفع گروه‌های برخوردار از منابع مالی سازمان‌یافته است، انگیزه مشارکت سیاسی کاهش می‌یابد یا به اشکال اعتراضی و غیرنهادی تغییر مسیر می‌دهد. تحلیل‌های نظری نشان می‌دهد که افزایش نفوذ منافع اقتصادی سازمان‌یافته و گروه‌های ذی‌نفوذ می‌تواند به تضعیف اعتماد شهروندان به نهادهای نمایندگی و فرآیندهای دموکراتیک منجر شود (Crouch, 2004). این مسئله در بلندمدت می‌تواند به نوعی چرخه معیوب منجر شود: کاهش مشارکت شهروندان عادی، وزن نسبی کنشگران برخوردار از منابع را افزایش می‌دهد و همین امر، تسخیر سیاست را تشدید می‌کند.

چهارمین پیامد، بازتولید نابرابری سیاسی از مسیر شکاف‌های اقتصادی است. تمرکز ثروت نه تنها یک مسئله اقتصادی بلکه یک مسئله عمیقاً سیاسی است، زیرا ثروت می‌تواند

به ابزار نفوذ، دسترسی و اثرگذاری نهادی تبدیل شود. ادبیات اقتصاد سیاسی نشان می‌دهد که نابرابری اقتصادی بالا با نابرابری در مشارکت سیاسی، نفوذ بر سیاستگذاری و دسترسی به نمایندگی مؤثر هم‌بسته است (Gilens & Page, 2014: 575). در چارچوب تسخیر سیاست، شکاف ثروت به مثابه یک «موتور ساختاری» عمل می‌کند که سایر سازوکارهای نفوذ را تغذیه می‌نماید: از تأمین مالی کمپین‌ها گرفته تا لابی‌گری، رسانه و درب گردان. در نتیجه، رقابت سیاسی به تدریج از رقابت برنامه‌ها و ایده‌ها فاصله می‌گیرد و به رقابت ظرفیت‌های مالی و شبکه‌ای نزدیک می‌شود.

در زمینه ایران، پیامدهای تسخیر سیاست، شکل خاص خود را می‌یابد؛ زیرا سازوکارهای تبدیل منابع اقتصادی به نفوذ سیاسی الزاماً از مسیر کلاسیک تأمین مالی رسمی کمپین‌ها و لابی‌گری ثبت شده حرکت نمی‌کنند، بلکه عمدتاً از طریق هم‌پوشانی منابع اقتصادی، جایگاه‌های نهادی و شبکه‌های دسترسی بازتولید می‌شوند. از یک سو تجربه ایران نشان می‌دهد که هزینه کرد انتخاباتی وجود دارد و می‌تواند قابل توجه باشد، اما بخش مهمی از این هزینه‌ها در چارچوبی رخ می‌دهد که گزارش‌دهی و نظارت آن یا ناقص است یا به دشواری راستی‌آزمایی می‌شود. پژوهش‌های موردی درباره هزینه‌های انتخابات مجلس در ایران، به عوامل زمینه‌ای و شبکه‌ای مؤثر بر هزینه‌های انتخاباتی اشاره کرده‌اند و نشان می‌دهند تأمین هزینه‌ها می‌تواند با الگوهای روابط محلی، منابع اقتصادی پیرامونی و سازوکارهای غیررسمی پیوند بخورد (حشمت‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰). از سوی دیگر، ادبیات داخلی مرتبط با شفافیت مالی احزاب و تأمین مالی سیاسی تصریح می‌کند که شفافیت اگر از سطح قواعد کلی فراتر نرود و به سازوکارهای اجرایی و ضمانت‌های مؤثر گره نخورد، عملاً نمی‌تواند نابرابری نفوذ را مهار کند (چینی فروش و هاشمی، ۱۴۰۱: ۱۷-۱۹).

در سطح نهادی یکی از تفاوت‌های مهم ایران با بسیاری از نمونه‌های غربی، ضعف نهادینه‌گی حزبی و محدودیت کانال‌های رسمی کنش جمعی پایدار است؛ در چنین شرایطی، رقابت انتخاباتی بیش از آنکه بر اتکای شفاف به منابع حزبی رسمی بنا شود، می‌تواند به حمایت‌های سازمانی، شبکه‌های دسترسی و امکان بهره‌مندی از ظرفیت‌های

تبلیغاتی و ارتباطی متکی گردد. گزارش‌های ارزیابی حکمرانی و کیفیت انتخابات در ایران نیز تأکید می‌کنند که انتخابات منظم برگزار می‌شود، اما سازوکارهایی مانند رد صلاحیت گسترده توسط نهادهای ناظر و نقش نهادهای غیرانتخابی، بر کیفیت رقابت و نمایندگی اثر می‌گذارند (Freedom House, 2024; BTI, 2024). نتیجه این وضعیت آن است که حتی اگر گردش آزاد پول انتخاباتی به معنای متعارف و ثبت‌شده محدودتر باشد، تفاوت در دسترسی به منابع سازمانی و نهادی می‌تواند به نابرابری در رقابت و سپس نابرابری در نمایندگی منجر شود.

عامل مهم دیگر، اقتصاد سیاسی شبکه‌ای در ایران است. بخشی از منابع اقتصادی در پیوند با نهادهای عمومی و شبه‌عمومی و شبکه‌های بنیادها و مجموعه‌های بزرگ اقتصادی شکل گرفته و همین ساختار می‌تواند ظرفیت نفوذ غیرمستقیم در سیاست‌گذاری ایجاد کند. تحلیل‌های پژوهشی درباره پیوندهای اقتصاد و نهادهای قدرت در ایران، از شکل‌گیری شبکه‌های چندلایه میان بنیادها و نهادهای نظامی و ظرفیت اقتصادی آنها سخن می‌گویند؛ شبکه‌هایی که می‌توانند به صورت مستقیم یا غیرمستقیم بر محیط سیاست‌گذاری اثرگذار باشند (Clingendael, 2025). در چنین بستری، «تسخیر سیاست» بیش از آنکه صرفاً به معنای خرید مستقیم سیاست‌گذاری باشد، به معنای ایجاد مزیت پایدار در دسترسی، دستورکارسازی و شکل‌دهی به گزینه‌های سیاستی است. به همین دلیل، پیامد اصلی می‌تواند شکل‌گیری نوعی نابرابری سیاسی پنهان باشد: نابرابری که در سطح قواعد رسمی به صورت کامل قابل مشاهده نیست، اما در فرصت‌های رقابتی، دسترسی به تریبون، امکان بسیج منابع و در نهایت در کیفیت نمایندگی سیاسی خود را نشان می‌دهد. این صورت‌بندی با ادبیات تطبیقی تنظیم‌گری مالی سیاسی نیز سازگار است که تأکید می‌کند مهار نفوذ نامتناسب منابع در سیاست، بدون شفافیت قابل راستی‌آزمایی و ظرفیت نظارت مستقل، به دشواری ممکن است (International IDEA, 2019; OECD, 2016).

در مجموع، پیامدهای تسخیر سیاست را باید فراتر از نتایج کوتاه‌مدت انتخاباتی فهم کرد. این پیامدها به بازتعریف تدریجی رابطه میان شهروند، نماینده و نهاد سیاسی منجر می‌شوند و می‌توانند دموکراسی را به وضعیتی برسانند که در آن، فرم‌های انتخاباتی حفظ شده، اما محتوای نمایندگی و رقابت تضعیف شده است. تحلیل این پیامدها زمینه را برای ارزیابی انتقادی سیاست‌های تنظیم‌گری مالی و نهادی فراهم می‌کند؛ ارزیابی که در بخش بعدی با تمرکز بر منطق اصلاحات و تجربه ایران پیگیری می‌شود.

تنظیم‌گری مالی سیاسی؛ اصلاح نهادی یا بازتولید تسخیر سیاست

پس از بررسی سازوکارهای نهادی تسخیر سیاست و پیامدهای آن بر رقابت و نمایندگی دموکراتیک، پرسش محوری این است که تنظیم‌گری مالی سیاسی تا چه اندازه توانسته است این روند را مهار کند. در ادبیات سیاستگذاری عمومی، تنظیم‌گری مالی انتخابات و فعالیت‌های سیاسی عموماً به عنوان ابزار اصلی دولت‌ها برای حفظ انصاف رقابتی، شفافیت و پاسخگویی معرفی می‌شود. با این حال، چارچوب نظری تسخیر سیاست هشدار می‌دهد که تنظیم‌گری نه تنها می‌تواند ابزار اصلاح باشد، بلکه در صورت طراحی یا اجرای ناکارآمد، خود به بخشی از مسئله تبدیل می‌شود. به بیان دیگر، پرسش اساسی صرفاً وجود قانون نیست، بلکه این است که قانون چگونه، توسط چه نهادی و با چه ظرفیت اجرایی اعمال می‌شود؟

در سطح تطبیقی، تجربه بسیاری از دموکراسی‌ها نشان می‌دهد که تمرکز تنظیم‌گری مالی سیاسی عمدتاً بر شفافیت و افشای منابع مالی استوار بوده است. الزام به ثبت هزینه‌ها، اعلام کمک‌های مالی و تعیین سقف‌های رسمی برای مخارج انتخاباتی، از جمله رایج‌ترین ابزارها به شمار می‌آیند. گزارش‌های OECD نشان می‌دهد که این رویکرد، اگرچه برای افزایش آگاهی عمومی ضروری است، اما به تنهایی برای جلوگیری از نفوذ نامتناسب منابع مالی کافی نیست، به‌ویژه در شرایطی که نظارت مؤثر، ضمانت اجرای قوی و امکان راستی‌آزمایی مستقل وجود نداشته باشد (OECD, 2016). در چنین وضعیتی، شفافیت به یک امر صوری تقلیل می‌یابد و بازیگران قدرتمند می‌توانند با استفاده از واسطه‌ها، اشخاص ثالث و مسیرهای غیرمستقیم، قواعد رسمی را دور بزنند.

ادبیات سیاستگذاری این وضعیت را نوعی «پارادوکس تنظیم‌گری» توصیف می‌کند: هرچه قواعد پیچیده‌تر می‌شوند، هزینه تبعیت برای کنشگران کوچک افزایش می‌یابد، در حالی که کنشگران برخوردار از منابع مالی و حقوقی گسترده، توان بیشتری برای انطباق راهبردی یا دور زدن قواعد پیدا می‌کنند (Stigler, 1971; Dal Bó, 2006: 2010). از این منظر، تنظیم‌گری مالی سیاسی اگر با توجه به نابرابری ظرفیت کنشگران طراحی نشود، می‌تواند ناخواسته به بازتولید تسخیر سیاست کمک کند. این تحلیل به‌ویژه برای کشورهای مهمی دارد که در آن‌ها شکاف میان متن قانون و واقعیت اجرایی عمیق است.

در ایران، تنظیم‌گری مالی فعالیت‌های انتخاباتی و حزبی به تدریج و به صورت پراکنده شکل گرفته است. قوانین مرتبط با انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی، در کنار مقررات ناظر بر فعالیت احزاب، چارچوبی حداقلی برای محدودسازی برخی اشکال هزینه‌کرد و استفاده از امکانات عمومی فراهم کرده‌اند. تصویب قانون شفافیت و نظارت بر تامین مالی فعالیت‌های انتخاباتی در انتخابات مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۸ را می‌توان گامی مهم در جهت به رسمیت شناختن مسئله تأمین مالی سیاسی دانست (حشمت‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۲۵-۲۲۳). با این حال از منظر تحلیلی، این چارچوب بیش از آنکه یک نظام جامع تنظیم‌گری باشد، مجموعه‌ای از قواعد پراکنده است که عمدتاً بر افشا و ممنوعیت‌های شکلی تمرکز دارد.

نقطه ضعف اصلی این نظام را باید در سه سطح جست‌وجو کرد. نخست، تمرکز بیش‌ازحد بر شفافیت صوری بدون ایجاد زیرساخت نهادی لازم برای نظارت مؤثر. الزام به ثبت هزینه‌ها و افتتاح حساب‌های مشخص در غیاب نظام حسابرسی مستقل و دسترسی عمومی به داده‌های قابل تحلیل، ظرفیت محدودی برای مهار نفوذ واقعی ایجاد می‌کند. تجربه‌های تطبیقی نشان می‌دهد که شفافیت زمانی معنا پیدا می‌کند که داده‌ها استاندارد، قابل مقایسه و در معرض نظارت رسانه‌ها و جامعه مدنی قرار گیرند (International IDEA, 2019). در غیر این صورت گزارش‌دهی مالی به یک فرایند اداری تبدیل می‌شود که بیشتر بار آن بر دوش نامزدها و احزاب کوچک است.

دومین ضعف، غیبت نهادی مستقل و تخصصی برای نظارت بر تأمین مالی سیاسی است. در بسیاری از دموکراسی‌ها، نهادهای مستقل انتخابات یا کمیسیون‌های ویژه مالی سیاسی با اختیارات روشن، بودجه کافی و نیروی انسانی متخصص، نقش محوری در اجرای قواعد دارند. در ایران، نظارت بر تأمین مالی انتخاباتی در میان نهادهای مختلف توزیع شده و اغلب در اولویت‌های نهادی بالاتری ادغام می‌شود. این پراکندگی نهادی، امکان پاسخگویی مشخص و پیگیری منسجم تخلفات را کاهش می‌دهد و زمینه تداوم مسیرهای غیررسمی تأمین هزینه‌ها را فراهم می‌سازد.

سومین مسئله، نادیده گرفتن پیوند میان تنظیم‌گری مالی و سایر سازوکارهای تسخیر سیاست است. قوانین موجود عمدتاً بر پول نقد و هزینه‌های مستقیم تمرکز دارند، در حالی که نفوذ سیاسی می‌تواند از مسیرهای غیرمالی اما هم‌ارز عمل کند؛ از جمله دسترسی‌های نهادی، شبکه‌های حمایتی، پوشش رسانه‌ای نامتقارن و درب گردان. ادبیات تسخیر سیاست تأکید می‌کند که بدون قواعد روشن تعارض منافع و محدودسازی گردش نخبگان میان مناصب عمومی و حوزه‌های اقتصادی ذی‌نفع، تنظیم‌گری مالی به‌تنهایی اثر محدودی خواهد داشت (Kaufmann & Vicente, 2011: 202-204). این نکته برای ایران اهمیت مضاعف دارد، زیرا بخش قابل توجهی از نفوذ سیاسی نه از مسیر کمک‌های مالی رسمی، بلکه از طریق شبکه‌های نهادی و سازمانی اعمال می‌شود.

از منظر تحلیلی می‌توان گفت تنظیم‌گری مالی سیاسی در ایران تاکنون بیشتر واکنشی و موردی بوده تا ساختاری و پیش‌نگرانه. قوانین غالباً پس از بروز نگرانی‌های عمومی یا رسانه‌ای تصویب شده‌اند و کمتر بر اساس یک مدل جامع از چرخه نفوذ سیاسی طراحی شده‌اند. نتیجه این وضعیت، شکل‌گیری نوعی «توازن ناپایدار» است: از یک سو قواعدی وجود دارد که ظاهراً بر شفافیت و عدالت رقابتی تأکید می‌کنند و از سوی دیگر، سازوکارهای غیررسمی و نهادی نفوذ، خود را با این قواعد تطبیق داده و به حیات خود ادامه می‌دهند.

بطور کلی می‌توان گفت تنظیم‌گری مالی سیاسی، اگر بخواهد از سطح نمادین فراتر رود و به مهار واقعی تسخیر سیاست کمک کند، باید از منطق بخشی و محدود به هزینه‌های

انتخاباتی عبور کند و به عنوان بخشی از یک بسته نهادی گسترده تر فهم شود. این بسته باید شامل شفافیت قابل راستی آزمایی، نهاد نظارتی مستقل، قواعد تعارض منافع، محدودسازی درب گردان و تقویت نقش رسانه ها و جامعه مدنی باشد. در غیر این صورت، تنظیم گری مالی نه تنها مانع تسخیر سیاست نخواهد شد، بلکه ممکن است به بازتولید آن در قالب های پیچیده تر و کم مرئی تر کمک کند.

جدول ۱- پیوند کدهای تحلیلی، مقوله های محوری و صورت بندی تحلیلی پژوهش

کدهای تحلیلی (کدگذاری نظری)	مقوله های محوری	صورت بندی تحلیلی در مقاله
وابستگی مالی سیاستمداران	وابستگی ساختاری سیاست به پول	بخش ۳: سازوکارهای نهادی تسخیر سیاست
شفافیت صوری	ناکارآمدی تنظیم گری مالی	بخش ۵: تنظیم گری مالی سیاسی
دسترسی نامتقارن	نابرابری در نفوذ سیاسی	بخش ۴: پیامدهای تسخیر سیاست
لابی گری غیرشفاف	انتقال نهادی نفوذ	بخش ۳ و ۴
درب گردان نهادی	هم پوشانی منافع اقتصادی و سیاسی	بخش ۳
تمرکز ثروت	بازتولید نابرابری نمایندگی	بخش ۴
ضعف نظارت نهادی	بازتولید تسخیر سیاست	بخش ۵

کدهای تحلیلی (کدگذاری نظری)	مقوله های محوری	صورت بندی تحلیلی در مقاله
وابستگی مالی سیاستمداران	وابستگی ساختاری سیاست به پول	بخش ۳: سازوکارهای نهادی تسخیر سیاست
شفافیت صوری	ناکارآمدی تنظیم گری مالی	بخش ۵: تنظیم گری مالی سیاسی
دسترسی نامتقارن	نابرابری در نفوذ سیاسی	بخش ۴: پیامدهای تسخیر سیاست
لابی گری غیرشفاف	انتقال نهادی نفوذ	بخش ۳ و ۴

درب گردان نهادی	هم‌پوشانی منافع اقتصادی و سیاسی	بخش ۳
تمرکز ثروت	بازتولید نابرابری نمایندگی	بخش ۴
ضعف نظارت نهادی	بازتولید تسخیر سیاست	بخش ۵

جمع‌بندی نهایی و نتیجه‌گیری تحلیلی

این مقاله با طرح مسئله نفوذ پول در سیاست، می‌کوشد از سطح توصیف پدیده‌های پراکنده‌ای چون تأمین مالی انتخابات، لابی‌گری یا فساد مالی فراتر رود و آن‌ها را در قالب یک منطق نهادی منسجم تحلیل کند. چارچوب نظری تسخیر سیاست، همراه با نظریه نخبه‌گرایی و وابستگی مالی سیاست‌مداران، امکان آن را فراهم ساخت که پول نه به‌عنوان یک عامل بیرونی یا انحرافی، بلکه به‌مثابه عنصری درون‌ماندگار در سازوکارهای دموکراسی انتخاباتی فهم شود. از این منظر، مسئله اصلی نه «وجود پول در سیاست»، بلکه چگونگی تبدیل منابع مالی و شبکه‌ای به نفوذ پایدار در فرآیندهای تصمیم‌گیری عمومی است.

تحلیل سازوکارهای نهادی نشان داد که تسخیر سیاست یک فرآیند تک‌علتی یا دفعی نیست، بلکه حاصل زنجیره‌ای از وابستگی‌های ساختاری است. هزینه‌مند شدن رقابت سیاسی، سیاست‌مداران و احزاب را به جذب منابع مالی سوق می‌دهد؛ این وابستگی از طریق دسترسی نامتقارن به سیاست‌گذاران، شبکه‌های لابی‌گری رسمی یا غیررسمی و پدیده درب گردان، به نفوذ نهادی تبدیل می‌شود و در نهایت، خلأهای شفافیت، ضعف نظارت و نبود قواعد مؤثر تعارض منافع، این نفوذ را بازتولید می‌کند. تفاوت نظام‌های سیاسی مختلف بیش از آنکه در اصل این منطق باشد، در شکل نهادی بروز آن است. بررسی پیامدهای این فرآیند نشان داد که تسخیر سیاست الزاماً به فروپاشی ظاهری نهادهای دموکراتیک منجر نمی‌شود، بلکه اغلب در قالب تضعیف تدریجی رقابت برابر، اغوجاج در نمایندگی سیاسی و کاهش اعتماد عمومی عمل می‌کند. نابرابری در دسترسی

به منابع مالی و شبکه‌ای، فرصت‌های رقابتی را نامتوازن می‌سازد و باعث می‌شود برخی صداها به‌طور ساختاری پررنگ‌تر از دیگران در فرآیند سیاستگذاری شنیده شوند. در چنین شرایطی حتی در صورت برگزاری منظم انتخابات، رابطه نمایندگی میان شهروند و نهاد سیاسی دچار اختلال می‌شود و مشارکت سیاسی به تدریج یا کاهش می‌یابد یا به اشکال اعتراضی و غیرنهادی تغییر جهت می‌دهد.

تحلیل تنظیم‌گری مالی سیاسی نیز نشان داد که قوانین و مقررات، اگرچه شرط لازم مهار نفوذ پول هستند، اما شرط کافی محسوب نمی‌شوند. تمرکز صرف بر شفافیت صورتی، بدون ایجاد زیرساخت نهادی برای نظارت مستقل، راستی‌آزمایی داده‌ها و اعمال ضمانت اجرا، می‌تواند به پارادوکسی منجر شود که در آن قواعد رسمی وجود دارند، اما مسیرهای غیررسمی نفوذ تقویت می‌شوند. افزون بر این، تنظیم‌گری که صرفاً بر هزینه‌های انتخاباتی تمرکز دارد و سایر کانال‌های نفوذ مانند درب گردان، دسترسی نهادی و تمرکز رسانه‌ای را نادیده می‌گیرد، قادر به مهار تسخیر سیاست نخواهد بود.

در چارچوب تجربه ایران، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که مسئله نفوذ پول در سیاست را نمی‌توان صرفاً با الگوهای کلاسیک تأمین مالی کمپین‌ها توضیح داد. در ایران، تسخیر سیاست بیش از آنکه از مسیر گردش آزاد پول انتخاباتی به معنای متعارف عمل کند، از طریق هم‌پوشانی منابع اقتصادی، موقعیت‌های نهادی، شبکه‌های غیررسمی نفوذ و ضعف قواعد تعارض منافع بازتولید می‌شود. قوانین موجود در حوزه انتخابات و فعالیت احزاب، اگرچه گام‌هایی در جهت شفافیت برداشته‌اند، اما همچنان با پراکندگی نهادی، ضعف اجرا و تمرکز بر جنبه‌های شکلی مواجه‌اند. نتیجه این وضعیت، شکل‌گیری نوعی نابرابری سیاسی پنهان است که در متن قانون کمتر دیده می‌شود، اما در کیفیت رقابت انتخاباتی و نمایندگی سیاسی قابل ردیابی است.

بر این اساس، نتیجه‌گیری اصلی مقاله آن است که مهار نفوذ پول در سیاست، نه با نفی نقش منابع مالی و نه با اتکای صرف به قواعد حقوقی پراکنده امکان‌پذیر است. آنچه ضرورت دارد، بازاندیشی نهادی در کل چرخه سیاست است: از نحوه تأمین هزینه‌های رقابت سیاسی تا قواعد دسترسی به سیاست‌گذاران، تنظیم‌گری تعارض منافع،

محدودسازی درب گردان و تقویت نقش رسانه‌ها و جامعه مدنی در نظارت عمومی. تنها در چنین چارچوبی می‌توان انتظار داشت که تنظیم‌گری مالی سیاسی از سطح نمادین فراتر رود و به ارتقای واقعی کیفیت نمایندگی و رقابت دموکراتیک کمک کند.

در نهایت، این پژوهش نشان می‌دهد که ایران را می‌توان نه به‌عنوان استثنایی کاملاً متفاوت و نه به‌عنوان نمونه‌ای همسان با دموکراسی‌های غربی، بلکه به‌عنوان صورتی خاص از منطق عمومی تسخیر سیاست تحلیل کرد. چنین رویکردی، امکان گفت‌وگوی نظری میان تجربه ایران و ادبیات بین‌المللی اقتصاد سیاسی دموکراسی را فراهم می‌سازد و زمینه را برای پژوهش‌های آینده درباره طراحی نهادی، اصلاحات انتخاباتی و نقش جامعه مدنی در مهار نفوذ نامتناسب منافع اقتصادی در سیاست فراهم می‌کند.

پیشنهادهای

پیشنهادهای این پژوهش بر اساس تحلیل مضمون نظری اسناد حقوقی، گزارش‌های سیاستی و ادبیات تطبیقی و با اتکا به چارچوب تسخیر سیاست استخراج شده‌اند. کدگذاری داده‌ها نشان داد که نفوذ پول در سیاست نه از یک عامل منفرد، بلکه از هم‌پوشانی چند سازوکار نهادی شکل می‌گیرد. از این رو پیشنهادها نیز معطوف به اصلاح هم‌زمان این سازوکارها هستند:

۱- اصلاح ساختار تأمین مالی فعالیت‌های انتخاباتی و کاهش وابستگی مالی

یکی از مضامین محوری استخراج شده در تحلیل داده‌ها، وابستگی ساختاری سیاست‌مداران به منابع مالی است. بر این اساس پیشنهاد می‌شود مقررات تأمین مالی کمپین‌های انتخاباتی به گونه‌ای بازطراحی شود که وابستگی به منابع خصوصی به حداقل برسد. این امر مستلزم تعیین سقف‌های واقعی و متناسب برای هزینه‌های انتخاباتی، محدودسازی کمک‌های مالی اشخاص حقیقی و جلوگیری از مسیرهای غیرمستقیم و غیرشفاف تأمین هزینه‌هاست. هدف از این اصلاح، برقراری توازن در رقابت انتخاباتی و جلوگیری از تبدیل قدرت اقتصادی به امتیاز سیاسی نامتناسب است.

۲- گذار از شفافیت صوری به شفافیت قابل راستی آزمایی

کدگذاری اسناد نشان داد که شفافیت در بسیاری از نظام‌های سیاسی از جمله ایران، عمدتاً در سطح اعلام رسمی باقی مانده و به نظارت مؤثر منجر نشده است. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود الزامات شفافیت و افشا به صورت نهادی و اجرایی تقویت شود. ثبت، استانداردسازی و انتشار عمومی داده‌های مربوط به منابع و مصارف مالی فعالیت‌های سیاسی باید به گونه‌ای طراحی شود که امکان راستی‌آزمایی مستقل توسط رسانه‌ها، نهادهای مدنی و پژوهشگران فراهم گردد. شفافیت زمانی معنا پیدا می‌کند که به افزایش پاسخگویی سیاسی بینجامد، نه صرفاً تولید گزارش‌های اداری.

۳- نهادینه‌سازی قواعد تعارض منافع و اخلاق سیاسی

تحلیل مضمون‌ها نشان داد که بخش مهمی از تسخیر سیاست از مسیرهای غیرمالی و شبکه‌ای به‌ویژه از طریق هم‌پوشانی منافع اقتصادی و مناصب عمومی بازتولید می‌شود. در پاسخ به این الگو، پیشنهاد می‌شود قواعد روشن و قابل اجرا در حوزه تعارض منافع و اخلاق سیاسی تدوین و اعمال شود. این قواعد باید ناظر بر پذیرش کمک‌های مالی، ارتباط با گروه‌های ذی‌نفوذ، فعالیت‌های پس از تصدی مناصب عمومی و جابه‌جایی میان حوزه سیاست و اقتصاد باشد. اهمیت این قواعد در پیوند آن‌ها با سازوکارهای نظارتی مستقل و ضمانت اجرای مؤثر است، نه صرف تصویب آن‌ها در سطح اسناد رسمی.

۴- تقویت نهادهای نظارتی و ظرفیت اجرایی تنظیم‌گری

یکی دیگر از مضامین محوری استخراج‌شده، ضعف نهادی در اجرای مقررات موجود است. بر این اساس پیشنهاد می‌شود نهاد یا سازوکاری تخصصی، مستقل و دارای منابع کافی برای نظارت بر تأمین مالی سیاسی ایجاد یا تقویت شود. تمرکز نهادی، دسترسی به داده‌های مالی، اختیار رسیدگی و اعمال ضمانت اجرا، پیش‌شرط‌های اساسی برای جلوگیری از دور زدن مقررات و کاهش فرصت‌های تسخیر سیاست هستند.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Abdullah

Abdul

Muttalib

<https://orcid.org/0000-0002-6824-017X>

منابع

- ابراهیمی، ایلناز و همتی، مریم، (۱۳۹۴)، «نقش و کارکرد شورای سیاست پولی در سایه»، فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی، دوره ۱۱، شماره ۳.
- احمدی‌نژاد، مریم، (۱۴۰۳)، «نقش سیاست‌های پولی و مالی در پویایی رشد اقتصادی»، سومین همایش بین‌المللی علوم سیاسی، مدیریت، اقتصاد و حسابداری، <https://civilica.com/doc/2194928>.
- آریا، کیومرث، (۱۴۰۳)، سیاست‌های پولی و مالی، چاپ هفتم، تهران: نشر نی.
- چینی‌فروش، فراز، و هاشمی، سید محمد، (۱۴۰۱)، «شفافیت تأمین منابع مالی احزاب سیاسی در ایران»، پژوهش‌های نوین حقوق اداری، تابستان، سال ۴، شماره ۱۱، DOI: 10.22034/mral.2022.538585.1209.
- حشمت‌زاده، محمدباقر، اطاعت، جواد، و تیموری‌فر، سید سهراب، (۱۴۰۰)، «ارزیابی بسترهای تأثیرگذار بر هزینه‌های مالی انتخابات مجلس در ایران و پیامدهای آن (مطالعه موردی: دوره دهم انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان رشت)»، فصلنامه سیاست متعالیه، زمستان، دوره ۹، شماره ۳۵.
- درستی، هاجر، (۱۳۹۳)، «آسیب‌شناسی تبلیغات انتخاباتی مجلس شورای اسلامی در پرتو اصول حقوقی حاکم بر تبلیغات»، فصلنامه مجلس و راهبرد، دوره ۲۰، شماره ۸۰.
- شعرباف، جواد، (۱۴۰۰)، «لابی اروپایی اسرائیل و نفوذ آن در سیاست خارجی اتحادیه»، پژوهش‌های معاصر/انقلاب اسلامی، دوره ۹، شماره ۳.
- والش، کارل، (۱۴۰۳)، تئوری و سیاست پولی، ترجمه محمد جوادی و امیررضا عبدلی، تهران: انتشارات دنیای اقتصاد تابان.
- ویشل، سیمون، (۱۴۰۳)، پول در سیاست: ثروت/اندوزی شخصی، هزینه‌های انتخاباتی و مناصب پول‌ساز، ترجمه علی‌اکبر کمالی اردکانی، تهران: انتشارات نگاه معاصر.

References

- Bertelsmann Stiftung, (2024), “Iran Country Report, BTI Transformation Index”, [https:// bti-project. org/ fileadmin/ api/ content/ en/ downloads/ reports/ country_report_2024_IRN.pdf](https://bti-project.org/fileadmin/api/content/en/downloads/reports/country_report_2024_IRN.pdf).
- Bryan, S & Baer, D., (2024), *Money in Politics: A Study of Party Financing Practices in 22 Countries*. [http:// www. eods. eu/ library/ NDI.Money%20in%20Politics.%20A%20Study%20Of%20Party%20Financing%20Practices%20In%2022%20Countries.pdf](http://www.eods.eu/library/NDI.Money%20in%20Politics.%20A%20Study%20Of%20Party%20Financing%20Practices%20In%2022%20Countries.pdf).
- Center for Responsive Politics, (2020), “OpenSecrets.org”, Accessed January (2020), <https://www.opensecrets.org>.
- Clingendael Institute, (2025), “Beyond the IRGC: The Rise of Iran’s Military-Bonyad Complex”, *The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael*, Available at: [https:// www. clingendael. org](https://www.clingendael.org).
- Crouch, Colin, (2004), *Post-Democracy*, Cambridge: Polity Press.
- Dahl, R. A., (1989), *Democracy and Its Critics*, New Haven: Yale University Press.
- Fazekas, Mihály & István János Tóth, (2016), “From Corruption to State Capture: A New Analytical Framework with Empirical Applications from Hungary”, *Political Research Quarterly*, Vol. 69, No. 2, *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/44018013>. Accessed 16 June 2026, [https:// doi. org/ 10. 1177/1065912916639137](https://doi.org/10.1177/1065912916639137).
- Freedom House, (2024), *Freedom in the World 2024: Iran*, Washington, DC: Freedom House, Available at: [https:// freedomhouse. org/ country/ iran/freedom-world/2024](https://freedomhouse.org/country/iran/freedom-world/2024).

- Gilens, M & Page, B. I., (2014), “Testing Theories of American Politics: Elites, Interest Groups, and Average Citizens”, *Perspectives on Politics*, Vol. 12, No. 3, [https:// doi. org/ 10.1017/ S1537592714001595](https://doi.org/10.1017/S1537592714001595).
- Gregory, J. M & McCrain, J., (2019), “Local News and National Politics”, *American Political Science Review*, Vol. 113, Issue 2, <https://doi.org/10.1017/S0003055419000087>.
- IDEA International, (2022), *Political Finance Database*, Stockholm: International Institute for Democracy and Electoral Assistance, Accessed January 2022, Available at: [https:// www. idea. int/ data-tools/ data/ political-finance-database](https://www.idea.int/data-tools/data/political-finance-database).
- International IDEA, (2019), “*Political Finance Transparency*”, Stockholm: *International Institute for Democracy and Electoral Assistance*, March, Available at: [https:// www. idea. int/ publications/ catalogue/political-finance-transparency](https://www.idea.int/publications/catalogue/political-finance-transparency), Accessed June 2026.
- Blanes i Vidal, J., Draca, M & Fons-Rosen, C, (2012), “Revolving Door Lobbyists”, *American Economic Review*, Vol. 102, No. 7, [https:// doi. org/ 10.1257/aer.102.7.3731](https://doi.org/10.1257/aer.102.7.3731).
- Johnston, M., (2005), *Syndromes of Corruption: Wealth, Power, and Democracy*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Kaufmann, D & Vicente, P. C., (2011), “Legal Corruption”, *Economics & Politics*, Vol. 23, Issue 2, [https:// doi. org/ 10. 1111/j. 1468-0343.2010.00377.x](https://doi.org/10.1111/j.1468-0343.2010.00377.x).
- Lessig, L., (2011), *Republic, Lost: How Money Corrupts Congress—and a Plan to Stop It*, New York: Twelve.
- Norris, Pippa & Abel van Es, Andrea, (2016), *Checkbook Elections? Political Finance in Comparative Perspective*, New York: Oxford University Press.

- OECD, (2016), *Financing Democracy: Funding of Political Parties and Election Campaigns and the Risk of Policy Capture*, Paris: OECD Publishing, <https://doi.org/10.1787/9789264249455-en>.
- OECD, (2020), *Financing Democracy: Funding of Political Parties and Election Campaigns and the Risk of Policy Capture*, Paris: OECD Publishing, <https://doi.org/10.1787/ca5c9fdd-en>.
- Raja, R. L., (2020), “Money is the Gatekeeper of Politics”, *Public Books*, <https://laviedesidees.fr/Money-Is-the-Gatekeeper-of-Politics>.
- Saaida, M, (2023), The Influence of Money in Politics. [https:// www. researchgate. net/profile/Mohammed Saaida/ publication/ 375237736_ The_ Influence_ of_ Money_ in_ Politics/ links/ 6765c2b8 c1b0135465eadbac/The-Influence-of-Money-in-Politics.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Mohammed-Saaida/publication/375237736_The_Influence_of_Money_in_Politics/links/6765c2b8c1b0135465eadbac/The-Influence-of-Money-in-Politics.pdf).
- Ernesto Dal Bó, (2006), “Regulatory Capture: A Review”, *Oxford Review of Economic Policy*, Vol. 22, Issue 2, Summer , Pages 203–225, <https://doi.org/10.1093/oxrep/grj013>.
- Transparency International, (2023), *Corruption Perceptions Index 2023*, Berlin: Transparency International, Available at: [https:// www. transparency. org/en/cpi/2023](https://www.transparency.org/en/cpi/2023).

In Persian

- Ahmadi-Nejad, Maryam, (2024), “The Role of Monetary and Fiscal Policies in Economic Growth Dynamics”, Proceedings of the Third International Conference on Political Science, Management, Economics and Accounting, Available at: <https://civilica.com/doc/2194928>. [In Persian]
- Aria, Keyumars, (2024), *Monetary and Fiscal Policies*, 7th ed., Tehran: Nashr-e Ney. [In Persian]

- Chini Foroush, Faraz & Hashemi, Seyed Mohammad, (2022), "Transparency of Political Party Financing in Iran", *Modern Research in Administrative Law*, Summer, Vol. 4, No. 11, pp. 11–38, DOI: 10.22034/mral.2022.538585.1209. [In Persian]
- Dorosti, Hajar, (2014), "Pathology of Parliamentary Election Advertising in Light of the Legal Principles Governing Electoral Campaigns", *Majles and Strategy Quarterly*, Vol. 20, No. 80. [In Persian]
- Ebrahimi, Elnaz, & Hemmati, Maryam, (2015), "The Role and Functions of the Monetary Policy Council in the Shadow System", *Journal of Financial and Economic Policies*, Vol. 11, No. 3. [In Persian]
- Heshmatzadeh, Mohammad Bagher, Eta'at, Javad & Teymourifar, Seyed Sohrab, (2021), "Assessment of Factors Affecting Parliamentary Election Expenditures in Iran and Their Consequences (Case Study: The Tenth Parliamentary Election of the Islamic Consultative Assembly in Rasht)", *Transcendent Politics Quarterly*, Winter, Vol. 9, No. 35, pp. 209–228. [In Persian]
- She'rbaf, Javad, (2021), "The European Lobby of Israel and Its Influence on the Foreign Policy of the European Union", *Contemporary Research on the Islamic Revolution*, Vol. 9, No. 3. [In Persian]
- Walsh, Carl E., (2024), *Theory and Practice of Monetary Policy*, translated by Mohammad Javadi & Amirreza Abdoli, Tehran: Donya-ye Eqtesad Taban Publications. [In Persian]
- Wiesenthal, Simon, (2024), *Money in Politics: Personal Wealth Accumulation, Campaign Expenditures and Profitable Offices*, Translated by Ali Akbar Kamali Ardakani, Tehran: Negah-e Moaser Publications. [In Persian]

استناد به این مقاله: عبدالمطلب، عبدالله، (۱۴۰۵)، «جایگاه و تأثیرات منابع فراگیر پولی و مالی در سیاست‌های انتخاباتی در جوامع دموکراتیک»، پژوهش‌های راهبردی سیاست، دوره ۲۸، شماره ۵۷، ۴۵–۷۸.

DOI: 10.22054/qps.2026.86347.3616

Quarterly of Political Strategic Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License